

Uloga slikovnice u jezičnom razvoju djece rane i predškolske dobi

Kolar, Sabina

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:694770>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-07**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Sabina Kolar

ULOGA SLIKOVNICE U JEZIČNOM RAZVOJU DJECE
RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Zagreb, srpanj, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Sabina Kolar

ULOGA SLIKOVNICE U JEZIČNOM RAZVOJU DJECE
RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Mentor rada:

izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, srpanj, 2024.

ZAHVALA

Veliko hvala profesorici i mentorici Katarini Aladrović Slovaček na trudu, uloženom vremenu i pomoći u izradi završnog rada kojim okrunjujem svoje trogodišnje fakultetsko obrazovanje. Hvala za svaki komentar i savjet kojim je rad postao „bolja“ verzija.

Zahvaljujem Dječjem vrtiću i jaslicama „Zlatarsko zlato“ i djeci iz skupine „Zečići“ u kojoj je provedeno istraživanje. Djeca su bila glavni pokretač moje želje da upišem odgojiteljski studij jer su pametna, maštovita i nesebična u dijeljenju svojih osjećaja te za sve pronađu „prave“ riječi. Samo su djeca toliko iskrena.

Hvala mojoj obitelji na pruženoj podršci tijekom obrazovanja i dečku koji je dijelio sa mnom svaki uspjeh.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SLIKOVNICA	2
2.1. Povijest slikovnice.....	4
2.3. Kriteriji za odabir slikovnice.....	7
3. RAZVOJ GOVORA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	8
3.1. Gramatički razvoj.....	9
3.2. Leksički razvoj	10
4. O ČITANJU.....	12
4.1. Dijaloško čitanje.....	14
4.2. Važnost okruženja u kojem se čita	15
5. ISTRAŽIVANJE	16
5.1. Opis uzorka	16
5.2. Instrument istraživanja	16
5.3. Cilj i problemi istraživanja.....	20
5.4. Rezultati istraživanja	20
6. ZAKLJUČAK	23
LITERATURA	25
PRILOZI.....	27
Prilog 1. Suglasnost za istraživanje.....	27
Prilog 2. Izjava o izvornosti završnog rada	28

SAŽETAK

Ovaj završni rad govori o ulozi slikovnice u jezičnom razvoju djece predškolske dobi. Slikovnica je prvi susret djeteta s književnošću. U radu su opisane neke od vrsta slikovnica. Također su objašnjeni i kriteriji za odabir slikovnice kako bi se odabrala ona koja najviše odgovara interesima pojedinog djeteta. Naglašen je jezični razvoj djeteta u kojemu slikovnica ima veliku ulogu jer razvija materinski jezik. Dijete pokazuje interes za čitanje slikovnica i time razvija predčitačke vještine. Provedeno je istraživanje s ciljem ispitivanja uloge slikovnice u jezičnom razvoju djece u mlađoj vrtićkoj skupini. U istraživanju se ispitivalo mišljenje djece o pročitanim slikovnicama, jezična raznolikost i utjecaj priča na govornu produkciju djeteta.

KLJUČNE RIJEČI: slikovnica, odabir slikovnice, jezični razvoj, predčitačke vještine, istraživanje

SUMMARY

This thesis discusses the role of picture books in the language development of preschool children. The picture book is a child's first encounter with literature. The paper describes some of the types of picture books. Additionally, criteria for selecting a picture book are explained to choose the one that best matches the interests of an individual child. Emphasis is placed on the child's language development, in which the picture book plays a significant role by developing the mother tongue. The child shows an interest in reading picture books and thus develops pre-reading skills. A study was conducted with the aim of examining the role of picture books in the language development of children in younger kindergarten groups. The research investigated children's opinions on the picture books read to them, language diversity, and the impact of stories on the child's speech production.

KEYWORDS: picture book, selection of picture books, language development, pre-reading skills, research

1. UVOD

Slikovnice su jedan od najvažnijih alata u jezičnom razvoju djece rane i predškolske dobi. Njihova uloga se proteže daleko iznad samog zabavnog i estetskog aspekta jer služe kao most između svijeta djeteta i svijeta jezika. Utječu na razvoj jezičnih vještina kod djece, ističući njihovu važnost u poticanju ranih čitalačkih navika, bogatstva rječnika, razumijevanja narativa te razvijanja kreativnosti i mašte.

Dok se djeca susreću s različitim slikama i tekstovima u slikovnicama, aktiviraju se različiti dijelovi mozga koji su zaduženi za obradu vizualnih i jezičnih informacija. Osim toga, zajedničko čitanje slikovnica s roditeljima ili odgojiteljima pruža djetetu osjećaj bliskosti i sigurnosti te stvara pozitivne asocijacije s čitanjem (Crnković i Težak, 2002).

Slikovnice imaju moć potaknuti razvoj jezičnih vještina kroz različite načine. Tekst u slikovnicama obogaćuje rječnik djeteta, uvodeći ih u nove riječi i koncepte. S druge strane, slike pružaju vizualnu podršku tekstu, pomažući djetetu da razumije priču i kontekst. Interakcija između teksta i slika potiče razvoj jezične kompetencije, kao i sposobnost razumijevanja kompleksnih narativa.

Kroz raznolike teme, likove i situacije, slikovnice također potiču razvoj empatije i socijalnih vještina kod djece. Kroz identifikaciju s likovima i njihovim iskustvima, djeca uče o različitim emocijama i načinima komunikacije, što ih priprema za interakciju sa svijetom oko sebe.

Uz to, slikovnice otvaraju vrata mašti i kreativnosti djece, potičući ih da stvaraju vlastite priče, crteže i interpretacije. Ova sloboda izražavanja igra ključnu ulogu u razvoju jezičnih vještina, jer potiče djetetovu aktivnu participaciju u procesu učenja jezika.

Kroz sve ove aspekte, uloga slikovnica u jezičnom razvoju djece rane i predškolske dobi postaje neizmjerljivo važna. One nisu samo sredstvo za prenošenje priča, već i temeljni kamen u građenju jezičnih vještina i širenju djetetove svijesti o jeziku i svijetu koji ih okružuje (Pavličević-Franić, 2005). U nastavku ćemo istražiti detaljnije kako se ovi procesi odvijaju te kako roditelji i odgojitelji mogu maksimalno iskoristiti potencijal slikovnica u jezičnom razvoju djece.

2. SLIKOVNICA

Slikovnica je prva djetetova knjiga s kojom se susreće u životu. Već u prvoj godini života dospijeva u njihove ruke. U slikovnici prevladavaju dvije vrste komunikacije: likovna i jezična kojima se predstavlja stvarnost. Dijete se tako upoznaje sa sustavom sporazumijevanja pomoću raznih riječi koje usvaja kroz čitanje slikovnica (Crnković i Težak, 2002). Slikovnica je kombinacija likovnog i književnog izraza. Zbog toga se ne smatra čistom književnom vrstom. Svaka slikovnica ima slike, stoga bi se moglo zaključiti da je likovni izraz bitniji. Budući da govori tekstem i slikama, vrlo je bitna suradnja između slikara i pisca, ili samo jednoga, ako je pisac ujedno i slikar (Crnković i Težak, 2002).

Slikovnica je prvi susret djeteta s književnošću i pisanom riječju općenito. „Iako dijete prvu pisanu riječ možda susreće na kutiji od igračke, nekom odjevnom predmetu, natpisu na svjetlećoj reklami ili drugdje, slikovnica je, ako ne prvi, onda zasigurno najbogatiji izvor pisane riječi s kojim se dijete može susresti u ranom djetinjstvu.“ (Martinović i Stričević, 2011: 39)

Slikovnica je većinom kratka, može biti raznolika tematski, a po namjenama i doživljajima može biti poučna ili umjetnička. Informativna ili poučna slikovnica pomaže u djetetovom upoznavanju okoline, životinja, biljaka, ljudskih djelatnosti i svega što je povezano s prirodom i društvom. Umjetnička slikovnica govori o doživljaju svijeta i uspostavlja unutarnji odnos među čitateljem i svijetom. Autori vrlo često uzimaju kao podlogu za slikovnicu književne tekstove koji su zapravo ilustrirane pjesme ili priče. Kada nedostaje umjetničkih slikovnica koje imaju pravu vrijednost, takve su „slikovnice“ ponekad najbolje što se može pronaći u mnoštvu ponuda na sajmovima (Crnković i Težak, 2002).

Slikovnica otvara mnogo životnih tema, uključujući obiteljska iskustva, školska iskustva i svakodnevni život djece i odraslih. Stoga se ta knjiga ne usmjerava samo na lijepe događaje i svaka bi se mogla shvatiti na problemski način. Dobra slikovnica će nastati samo tijekom ozbiljnog i dugotrajnog rada, a ponekad je u proces stvaranja slikovnice uključen čitav tim ljudi (Zalar i sur., 2008). Djetetu treba odabrati prvu slikovnicu koja će prikazivati jasne slike bez teksta. Dijete treba držati slikovnicu i pokazivati prstom, imenovati predmete i bića koja vidi na slici. (Čudina-Obradović, 2008). Autor Čačko (1999) navodi kako je slikovnica umjetničko djelo koje je jedinstveno i priča priču pomoću slika i teksta te sažimanjem ilustracija i teksta stvara bogat osjetilni sustav kojim dijete kasnije ispunjava značenjima. Slikovnica može

imati zabavnu, informacijsko-odgojnu, iskustvenu, spoznajnu, estetsku, ali i govorno-jezičnu funkciju.

Kako bi funkcije mogle biti ispunjene, slikovnica prvotno mora pružiti zabavu djetetu. Informacijsko-odgojna funkcija omogućuje djetetu da razumije veze među stvarima i pojavama te kako osvijestiti i riješiti probleme. Spoznajna funkcija omogućuje djetetu provjeru njegovih znanja i spoznajama o pojavama, odnosima i stvarima. Iskustvena funkcija slikovnice pruža posredno iskustvo djetetu. Ono što dijete ne može doživjeti neposrednim putem ono može spoznati kroz slikovnicu. Estetska funkcija izaziva kod djeteta razne emocije i doživljuje i omogućuje oblikovanje zanimanja za knjigu te razvoj ljubavi prema čitanju iz zabave ili užitka. Govorno-jezična funkcija slikovnice podupire i potiče razvoj fonemske i fonološke osviještenosti, morfološki i sintaktički razvoj, usvajanje i bogaćenje rječnika, upoznavanje karakteristika teksta i načina njegova funkcioniranja te ostalih predčitačkih vještina (Martinović i Stričević, 2011).

Stoga možemo reći kako su slikovnice jedan od najvažnijih aspekata u jezičnom razvoju djece rane i predškolske dobi i imaju veliku ulogu u bogaćenju rječnika, stvaranju čitalačkih navika i razvijanju kreativnosti i maštanja. Zbog toga bi djeca od najranije dobi trebala biti upoznata s tom vrstom književnosti koja ima bitnu ulogu u njihovom daljnjem obrazovanju.

2.1. Povijest slikovnice

Svaka knjiga u prošlosti koja je imala slike, nazivala se slikovnicom. Hrvatski čitatelji su znali najkasnije do 1815. za njemačke slikovnice, koje su kupovali pod nazivom Bilderbuch. Čitatelji su se naviknuli u narednim desetljećima na novu vrstu dječjih ilustriranih knjiga te se pojavila potreba prijevoda njemačkog na hrvatski jezik. 1854. godine je peštanski nakladnik Alajos Bucsánszky donio objavu bogate verzije ilustrirane Biblije koja je bila namijenjena za djecu i uz to, na hrvatskom jeziku. Ta je knjiga objavljena i na drugim jezicima na područjima Austrijskog Carstva (mađarski, slovački, ukrajinski, njemački i rumunjski). Knjiga se smatra prvom slikovnicom koja je bila na hrvatskom jeziku, a dobila je i naslov Mala obrazna Biblija. Nakon njega, Hartmán je objavio prve slikovnice, koje su bile na hrvatskom jeziku, (Domaće životinje i njihova korist, 1863. i Mala zvěrnica za zabavu i pouku mladeži, 1864.) deset godina kasnije i također je morao dio naklade otiskivati na srpskom, njemačkom i mađarskom jeziku kako bi ih prodavao na području cijelog Austrijskog Carstva (Majhut, 2020).

Opseg književnosti je u povijesti bio izrazito nestabilan i varijabilan. Književnost je u 18. stoljeću ujedinjavala najrazličitije vrste tekstova i knjiga i svega što je bilo tiskano ili napisano. Pojam dječje književnosti je tijekom 19. stoljeća označavao knjige za djecu općenito, a to su bili: romani, zbirke priča kao i publikacije posve utilitarne naravi (Hameršak, 2014).

U više od dvije trećine slikovnica obrađivale su se teme poput bajki i životinja, dječjeg svijeta, a slabije su bile zastupljene teme poput fantastike, ABC, prijevoznih sredstava, fantastike i sporta. Pojavljivali su se stereotipi za idealne obitelji i djece koja su poslušna. Slikovnice su često služile i kao reklama nekih proizvoda. Mali broj slikovnica je imalo zadatak prenositi spoznaje s nekog područja na primjeren način za djecu.

2.2. Vrste slikovnica

Postoje različite vrste slikovnica koje se dijele prema više područja, a ovdje su se izdvojile slikovnice vezane uz udio teksta, slikovnice s obzirom na formu, slikovnice s obzirom na strukturu izlaganja i slikovnice prema vrsti.

Vrste slikovnica vezanih uz udio teksta (Crnković i Težak, 2002):

- čiste slikovnice (slikovnice bez riječi)
- piktografske slikovnice (slikovno pismo)
- slikovnice s minimalnim udjelom teksta
- slikovnice s više teksta (u stihovima ili prozi)

Vrste slikovnica s obzirom na formu (Crnković i Težak, 2002):

- slikovnice-igračke
- nepoderive slikovnice
- leporello slikovnice
- pop-up (pokretne ili interaktivne slikovnice)
- taktilne ili tihe slikovnice
- multimedijske slikovnice

Vrste slikovnica s obzirom na strukturu izlaganja (Crnković i Težak, 2002):

- narativne slikovnice
- tematske slikovnice

Također, postoje i spoznajne umjetničke ili poetske-problemske slikovnice. U spoznajnim je često tematika vezana uz svakodnevni život, igre, o životinjama... Problemske slikovnice dotiču teme o kojima se prije nije govorilo, a često bude riječ o odnosima u obiteljima, ali i društvu kako je viđeno iz dječje perspektive.

Postoji i podjela slikovnica po vrsti (Matulka, 2008):

- slikovnice za čitače početnike
- slikovnice koje su vezane s određenim konceptom
- digitalne slikovnice
- igračke slikovnice
- slikovnice u stihovima

Slikovnice za čitače početnike djeca čitaju sama ili uz malu pomoć odraslih. Slikovnice koje su vezane s određenim konceptom služe kako bi se dijete upoznao sa brojkama, slovima, oblicima, kako bi upoznao boje, a postoje i slikovnice u kojima se kombiniraju koncepti. Digitalne slikovnice utječu na procese publiciranja. U njima se pojavljuju animacije koje pokušavaju dočarati tradicionalne slikovnice (Batarelo Kokić, 2015).

Igračke slikovnice su sve više zastupljene. Dijete ima određenu interakciju sa slikovnicom te takva slikovnica od djeteta zahtijeva interakciju koja je uvod u čitanje i sveukupnu dječju književnost (Matulka, 2008). Slikovnice u stihovima uključuju uspavanku, poeziju, brojalice i ostale tekstove s rimama (Batarelo Kokić, 2015).

Velika zastupljenost vrsta slikovnica omogućuje širok izbor „prave“ slikovnice, no trebalo bi se upoznati s kriterijima prema kojima se slikovnice biraju kako se ne bi dogodilo da se djetetu čita slikovnica koja zapravo nema previše veze s onim što bi književno-vrijedna slikovnica djetetu trebala pružiti.

2.3. Kriteriji za odabir slikovnice

Djetetu koje ima interes za čitanjem slikovnica treba pružiti dovoljno različitih vrsta slikovnica. Vrlo je bitno da se slikovnica odabere kvalitetno i po kriterijima.

Autorica Centner (2007) piše kako roditelji i odrasli imaju vrlo važnu ulogu kod odabira slikovnice. Morali bi pažljivo proučavati literaturu, kako bi se s razvojem djeteta povećala djetetova pažnja, koncentracija, usredotočenost, razumijevanje, kao i predčitačke vještine. Do druge godine djetetova života, treba birati slikovnice koje imaju malo teksta i jasne te šarene ilustracije, brojalice ili kratki tekst. Važno je da se riječi ponavljaju kako bi ih dijete upamtilo.

Slikovnice bi trebale biti pogodne za savijanje i napravljene od trajnog materijala, kako ih djeca ne bi mogla potrgati. U trećoj i četvrtoj godini djeca se zanimaju za priče o životinjama, ljudima i svakodnevnim situacijama. Priče bi trebale imati jednostavne radnje koje bi djeca mogla predvidjeti. Djeca vole komičnost i sama se okušavaju u izmišljanju takvih radnji ili sama stvaraju kraj priče. U petoj i šestoj godini djeca imaju visoku razinu pažnje, ali slike su i dalje važne kako bi pomogle djeci da prate neke složenije radnje (Vizek Vidović i Hrabar, 1999). Slikovnicu treba birati prema uzrastima djece i usmjeriti pažnju na izgled slikovnice i edukativnu vrijednost.

Također je bitna sigurnost zdravlja djece: da slikovnica nema oštre rubove i da kod izrađivanja slikovnice nisu upotrijebljene boje koje sadrže otrovne tvari. Slikovnica treba odgovarati pedagoškom i estetskom kriteriju. Ilustracije trebaju imati skladne boje, trebaju biti realne (kada pojašnjavaju nešto), a isto tako i maštovito osmišljene (kada prikazuju doživljaj). Slova moraju biti dovoljno velika, tekst bi trebao biti jasan, gramatički i pravopisno točan (Centner, 2007). Slikovnica koja je kvalitetna sadrži ime autora, a u slikovnice s nepoznatim autorima bi se trebalo sumnjati. Pozornost treba obratiti i na to da je slikovnica koja se nudi djetetu u skladu sa znanjima, interesom i potrebama djeteta, jer je svako dijete različito i treba drugačiji pristup. Stoga će svaki roditelj i odgojitelj praćenjem razvoja djeteta znati prepoznati što djetetu treba (Čudina-Obradović, 2008).

Bitno je da slikovnica koja se odabere ima sve kriterije osnovane po interesima djece i priče koje su njima zanimljive i komične. Za stariju djecu treba voditi računa da slikovnica nije previše predvidljiva i da ima radnju koja zahtijeva njihovu pozornost i koncentraciju. Također, treba imati u vidu kako je svako dijete drugačije, a samim time zahtijeva i drugačiji pristup koji će roditelji i odgojitelji znati prepoznati.

3. RAZVOJ GOVORA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Govor je najosnovniji način komuniciranja između ljudi. Preduvjeti za razvoj govora su: zdravlje, govorni organi koji su uredno razvijeni, uredan sluh i intelektualni razvoj.

Prema autorici Pavličević-Franić (2005) jezik se može ostvariti u usmenom obliku (govorom) i pismenim oblikom (pismom). Ono što je napisano je moguće izgovarati, a ono što je izgovoreno zapisati. „Govor je, dakle, *auditivno* (zvučno, slušno) sredstvo, a pismo *vizualno* (vidljivo, likovno) sredstvo realizacije jezika.“ (Pavličević-Franić, 2005; 27). Razvoj jezika i govora događa se intenzivno u prve tri godine djetetova života. Dijete prođe fazu krika i glasanja te tako dolazi do kompetentne participacije u razgovorima u kojima može izražavati svoje osjećaje, stavove i izreći svoje potrebe. Razvoj se odvija po etapama. Predgovorno razdoblje započinje kada se dijete rodi i traje do devetog mjeseca. U govornom razdoblju pojavljuje se prva riječ sa značenjem (od 9. do 15. mjeseca), a prve rečenice se javljaju od 18. do 24. mjeseca, dok se naglo širenje rječnika i usvajanje gramatike javlja od druge do treće godine života (Andrešić i sur., 2010).

Jezici kojima ljudi govore dijele se na: jezike koji se usvajaju (to je najčešće materinski jezik u djetinjstvu) i jezike koji se uče (svi ostali jezici koji se kasnije uče). Prvi jezik dijete usvaja od svog rođenja prateći spoznajni razvoj, a to je jezik okoline, majke ili nekog drugog sudionika u razvojnom jezičnom području. Taj je jezik dominantan i njime osoba najbolje vlada tijekom komunikacije. Drugi se jezik odvija osmišljeno u odgojno-obrazovnom sustavu (najčešće). Svrha usvajanja prvoga jezika je uspješan proces sporazumijevanja te socijalizacija u okruženju i široj društvenoj zajednici (Pavličević-Franić, 2005). Kada dijete usvaja materinski jezik, također pokazuje i interes za čitanje slikovnica i razvijaju se predčitačke vještine.

Predčitačke vještine su preduvjet za razvoj vještina čitanja koje se razvijaju u predškolskoj dobi. Poznavanjem razine razvijenosti vještina u određenoj dobi razvoja djeteta može pomoći u ranom prepoznavanju djece koja bi kasnije mogla imati poteškoća u čitanju. U trećoj godini dijete počinje „slagati“ rime (Starč i sur., 2004).

Kako bi se komunikacija uspješno ostvarila, svi oblici nekog jezika trebaju imati uspostavljena pravila i norme prema kojima se odvija proces slanja i primanja obavijesti. U usmenoj i pisanoj komunikaciji ostvaruju se leksička, gramatička i stilistička norma.

3.1. Gramatički razvoj

Gramatička norma prikazuje fonološko, morfološko i sintaktičko ustrojavanje jezika i za svako od tih područja propisuje koje pojave i kada treba smatrati pravilnima, a koje nepravilnima. To se odnosi na glasove, tvorbu riječi, oblike riječi i veze u rečenicama pojedinoga standardnoga jezika neovisno je li riječ o govorenome ili pisanome obliku izražavanja.

Pavličević-Franić u svojoj knjizi „Komunikacijom do gramatike“ (2005: 36), navodi sljedeće: „Gramatička norma razumijeva učenje normativne gramatike, teorijskih zakonitosti i pravila izgrađenih u skladu sa sustavom pojedinoga jezika, jer se jedino na taj način osigurava jednoznačnost i izbjegavaju nesporazumi pri sporazumijevanju.“ Najvažnije je savladati norme materinskoga jezika. Kasnije se uče norme stranoga jezika, kao i službene te najviše rangirane razine materinskoga jezika.

Dijete u interakciji s okolinom razvija govor i obogaćuje svoj rječnik, usvaja gramatički sustav materinskog jezika. Ovladavanje sustavom materinskog jezika podrazumijeva ovladavanje tvorbenim pravilima, morfološkim promjenama riječi i sintaktičkim strukturama rečenice. S 12 mjeseci dijete razumije puno riječi, a koristi ih nekoliko. Prve riječi koje izgovara su imenice kojima imenuje bitne osobe ili stvari iz neposredne okoline (Starč i sur., 2004).

Uz geste i intonacije, svaka riječ može imati šire značenje i smisao jednostavne rečenice. Prvim riječima dijete izražava emocionalno stanje, zahtjev ili želje. Usvajanje gramatičke norme od najranije dobi temelji se na kulturi izražavanja i poznavanju zakonitosti određenoga jezika.

3.2. Leksički razvoj

Leksička norma se bavi problematikom rječničkoga blaga u jeziku. Leksicima nazivamo sve riječi nekoga jezika. Leksička norma nije toliko obvezujuća i jednoznačno određena kao gramatička. Veći opseg riječi govornika omogućit će bolje poznavanje primarnog i prenesenog značenja riječi, a time i razlikovanje izvornih od stranih riječi (Pavličević-Franić, 2005).

Usvajanje jezika djeteta započinje prvom izgovorenom riječju. Ta se riječ ne pojavi kod sve djece u istoj dobi. Neka djeca izgovore prvu riječ oko 10. mjeseca života, a neka i kasnije (oko 14. mjeseca). Često se postavlja pitanje zašto dolazi do poremećaja izgovora, koje je već ranije spomenuto. Sposobnost usvajanja jezika je određena genetski. Važnu ulogu kod svladavanja jezičnih struktura i usvajanja gramatike ima kognitivan razvoj, kreativnost djeteta sposobnosti komuniciranja i društveno okruženje (Pavličević-Franić, 2005).

Kod izgovora glasova potrebno je (Starc i sur., 2004):

- biti dobar model djetetu - govoriti pravilno
- ne ispravljati dijete
- ne posramljivati dijete
- biti podrška djetetu
- slušati dijete i posvetiti mu pozornost
- motivirati dijete za prepričavanje događaja
- pjevati, plesati, pljeskati s djetetom
- igrati se jezičnih igara (igre rima, asocijacije)
- imenovati predmete

Da bi dijete tijekom ranog razvoja usvojilo jezik i ovladalo govorom, vrlo je bitno da ima uredne organske osnove za jezično-govorni razvoj i da podrazumijeva (Andrešić i sur., 2010):

- uredan sluh i mogućnost razlikovanja glasova
- motoričke sposobnosti i vještine
- intelektualni razvoj određenog stupnja (da dijete razumije poruku i formira odgovor)
- razvoj kognitivnih vještina (koncentracija, pamćenje)
- psihosocijalne sposobnosti

Postoje korisne jezično-govorne igre koje se mogu upotrijebiti u radu s djecom, a to su (Andrešić i sur., 2010):

- imenovanje poznatih zvukova
- opisi slika
- brojalice
- rime u riječima (kos-nos, krava-trava)
- igra s kojim glasom počinje riječ (miš-m, lutka-l)
- raščlanjivanje riječi na glasove
- sastavljanje glasova u riječi

Svrha usvajanja prvoga jezika je ostvarivanje uspješnoga procesa sporazumijevanja te socijalizacija u okruženju i široj zajednici. Prvi se jezik razvija spontano, dok za ostale jezike treba više vremena i obrazovanja (Pavličević-Franić, 2005).

Pričanje priča djeci je najjednostavniji način poticanja jezično-govornog razvoja. U zajedničkom čitanju slikovnica dijete uočava kako slikovnica sadrži tekst koji se pretvara u priču. Na taj se način od najranije dobi obogaćuje rječnik djeteta.

4. O ČITANJU

Čitanje je pojam koji opisuje prepoznavanje napisanih slova koja pretvaramo u zvučne jezične znakove. Dugim vježbanjem čitanja, ono postaje automatiziran proces. Čitatelj koji je sposoban čitati tečno i s razumijevanjem jest pismen čitatelj. Odgojitelji bi to trebali biti svojom ulogom, stoga se u vrtiću djeci često čitaju slikovnice. Od početka se treba nastojati da djeca razumiju tekst. U tome pomažu uvodni razgovori, fotografije i ilustracije (Kačić, 2022). Djeca razvijaju vještine koje su nužne u životu: bogate svoj vokabular, susreću se s frazama koje ne čuju u okolini, uživljavaju se u književne likove i sagledavaju situacije iz perspektive drugih. Time se razvija empatija i razmišljanje.

Važno je čitati različite knjige, kako bi dijete upoznalo različite junake, kulture, teme, žanrove, stilove i kako bi naposljetku otkrilo ono što ga najviše veseli. Kod slušanja priče, djeca prirodno uspoređuju riječi koje čuju s onima koje vide na papiru. Počinju shvaćati vezu između slova i glasova i tvore smislenu cjelinu riječi. Djeci se čitanjem obogaćuje vokabular, pismenost, razvijaju se predčitačke vještine i vještine pisanja, proširuje se razumijevanje jezika i potiče se samopouzdanje djeteta (Moomaw i Hieronymus, 2008). S djetetom se izgrađuje poseban odnos ako mu se čita od najranije dobi. Tijekom zajedničkog čitanja, odgojitelj uočava čega se dijete boji, što dijete veseli, na koji način razmišlja, koji ga problemi muče. Dijete ima priliku da kroz aktivnost slušanja priče vodi razgovor o pročitanoj priči, raspravlja o tekstu i slikama. Dijete uživa u pričama, a nakon toga se okušava u prepričavanju priče, shvaća kako pisani tekst ima poruku, nauči kako se slikovnica drži u rukama i kako se okreću stranice.

Djetetovo razdoblje od prve do treće godine vrlo je široko. Djetetov se svijet neprestano proširuje, a trebalo bi ga se još više proširivati čitanjem. Maleno dijete koje još ne razumije riječi također uživa u čitanju zbog rime, uživanja u melodiji i rimama te se veseli pažnji koja mu se poklanja, kao i vremenu koje se provodi s njim. Kod čitanja pjesmica i bajki, dijete uživa i osjeća se ugodno.

Odrasli često govore kako nemaju vremena za čitanje djeci, a djetetov rani razvoj obuhvaća samo nekoliko godina koje su presudne za kvalitetu tog razvoja. Dijete tada najviše treba čitanje i vrijeme koje se provodi uz njega (Čudina-Obradović, 2003.). Čitanje bi se trebalo ponavljati više puta tijekom dana, kako bi dobrobit za dijete bila čim veća. Čak i ako se radi o kraćem vremenu čitanja, dijete će biti zahvalno i komentirati slikovnicu na neki svoj način (Šauperl, 2007).

Prema autorici Čudina-Obradović (2002) bitno je:

- osigurati ugodnu i toplu atmosferu
- čitati ugodnim glasom
- stvoriti osjećaj međusobne povezanosti s djecom
- razgovarati s djecom o tekstu i ilustracijama
- provjeriti razumijevanje djece
- produljivati pažnju djece
- tražiti prepričavanje događaja
- osluškivati interese djece

Odgojitelji trebaju biti kompetentne osobe koje će djeci ponuditi primjeren sadržaj slikovnica te pomoću igre kod djece osvijestiti važnost slikovnica i knjiga. Odgojitelji opremaju vrtić različitim časopisima, enciklopedijama, letcima, slikovnicama i knjigama. Takav bi materijal trebao biti stalno dostupan djeci kako bi se dijete samostalno i kroz igru moglo upoznati i uvidjeti što se sve nalazi u takvim materijalima. Dijete se osjeća sigurno i bitno kada mu je omogućen takav slobodan pristup.

4.1. Dijaloško čitanje

Svijet bajke i maštanja je svijet u kojem su djeca najsretnija. Djeci nikad nije dovoljno napetih i maštovitih priča koje mogu biti čitane ili prepričane.

Mlađa djeca više vole pripovijedanje, a starija djeca uz pripovijedanje vole i čitanje. Odrasli se u kontaktu s djecom koriste raznim govornim oblicima: čitanjem, pričanjem, prepričavanjem, razgovorom, recitiranjem, dramskim igrama i igrama riječima (Zalar i sur., 2008). Čitanje treba biti razumljivo, glasno, jasno i lijepo što znači da se treba čitati s osjećajem, razumljivo, ujednačenog tempa (da ne bude prespor ili prebrz) i naglasci trebaju biti pravilni, kao i artikulacija.

Dobar izbor sa zanimljivim sadržajem oduševljava djecu, stvara pozitivan odnos prema knjizi i u djetetu razvija pozitivne osobine po uzorima na određene likove (Posilović i sur., 1986). Čitanje u kojem je dijete samo pasivan slušač nema veliku dobrobit za dijete. Značajno je da dijete prilikom čitanja u bilo kojem trenutku može izreći svoja razmišljanja i misli te postaviti pitanja u vezi priče. Zajedničko, poticajno čitanje u kojem se izmjenjuju faze čitanja i razgovora nazivamo dijaloško čitanje (Čudina-Obradović, 2008). U dijaloškom čitanju, odgojitelj traži da dijete imenuje što vidi na ilustracijama i traži da dijete upotrijebi čim više opisa kako bi se dijete kasnije znalo izražavati te opisati sadržaj slikovnice.

Kako bi dijete razumjelo funkciju čitanja, pisanja i obilježja teksta, s njim se treba razgovarati o slici i tekstu kako bismo provjerili razumije li dijete slikovnicu, tražiti da prepriča sadržaj i poticati na prepričavanje te na taj način produljivati pažnju djeteta (Čudina-Obradović, 2002). Ako čitatelj čita slikovnicu i djetetu ne pokazuje ilustracije, djeca će reagirati tako da neće mirno slušati, biti će nemirna i neće se zanimati za slikovnicu. Bilo bi dobro da se djeci unaprijed pokažu ilustracije, što će ujedno biti i motivacija za čitanje. Često, nakon uspješnog čitanja djeca žele da se ponovno pročita tekst. Kod kraćih tekstova je to moguće, ali kod dužih tekstova nije, jer u svakoj skupini ima djece koja nemaju toliku koncentraciju. Kako ne bi došlo do ometanja, najbolje je pripovijedanje ili čitanje ostaviti za idući put (Posilović i sur., 1986).

Ono što se smatra bitnim jest i okruženje u kojem se čita kako bi se stvorila intimnija i ugodnija atmosfera za potpuni doživljaj djeci.

4.2. Važnost okruženja u kojem se čita

Kod čitanja je vrlo bitno okruženje u kojem se čita. Važno je da se osigura ugodna, topla, opuštajuća atmosfera kako bi se djeca umirila i skrenula pažnju na čitanje.

Sva pažnja odgojitelja treba biti usmjerena na slikovnicu i djecu, a čitanjem na istom mjestu se uspostavlja ritual zajedničkog čitanja koji djetetu daje poseban osjećaj sigurnosti. Zajedničkim čitanjem dijete percipira čitanje kao redovnu i svakodnevnu aktivnost koja je zabavna i poučna (Andrešić i sur., 2010). Djeci treba omogućiti „komuniciranje s knjigom“ koje je što sličnije njihovoj spontanoj igri.

Za djecu, ali i za odrasle najudobnije je čitati na niskom, čak i na podu, ako ne i ležanje na trbuhu (osobito kod djece). To ne isključuje i postepeno navikavanje djece na pravilno držanje za vrijeme gledanja i čitanja slikovnica (Petrović-Sočo, 1997). Sva oprema treba omogućavati što bližu komunikaciju s djecom i stvaranje privlačne i tople atmosfere koju smatramo preduvjetom za uspješnu aktivnost.

Djecu se nikada ne bi smjelo svrstavati u stroge redove, već u polukrug u čijem je centru pripovjedač, voditelj ili posrednik između djeteta i knjige i sva djeca imaju priliku vidjeti sadržaj slikovnice (Posilović i sur., 1986). Udobnosti okruženja će doprinijeti, osim čistog poda i tepiha i zidovi obojeni toplim pastelnim bojama. Čitanje se odvija u mirnom kutiću, kutiću za opuštanje. Kutić može imati i neku ilustraciju iz omiljene ili poznate priče za djecu zbog prepoznavanja, privlačnosti i osjećaja pripadnosti (Petrović-Sočo, 1997). U kutić se mogu staviti i taburei, deblji jastuci ili spužve, ali i nešto najobičnije- tepih. Kutić se tijekom pedagoške godine može premjestiti kada se uoči da djeci više nije zanimljivo i ponovno doći do onog uzbudljivog i zanimljivog mjesta kakvo je bilo na početku.

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. Opis uzorka

Ispitivanje je provedeno u jednom dječjem vrtiću na području Krapinsko-zagorske županije. U istraživanju je sudjelovala mlađa vrtićka skupina djece „Zečići“ (3-4 godine). U skupini se nalazilo 20 ispitanika, od kojih je bilo 12 djevojčica i 8 dječaka. Istraživanje je sadržavalo tri načina čitanja slikovnica: spikersko čitanje, dijaloško čitanje i čitanje s predviđanjem. Na tjednoj bazi djeci se čitala jedna slikovnica na sva tri načina, a to su bile: problemska slikovnica „Kad video igrice preuzmu kontrolu“, bajka „Ribar i njegova žena“ i suvremena slikovnica. „Mrljek i Prljek – Priča o prljavim rukama“.

Istraživanje se provodilo u razdoblju od tri tjedna. Vremenski tijek bio je od 13. do 31. svibnja 2024. godine.

5.2. Instrument istraživanja

Svaki tjedan djeci se čitala jedna slikovnica na tri načina. Prije samog čitanja, ispitivalo se koliko su djeca upoznata s čitanjem, koje su bajke njima najdraže i vole li ih uopće.

Prije čitanja slikovnica, djeci su postavljena ova pitanja:

„Čitaju li vam roditelji?“

„Kada najčešće čitaju roditelji?“

„Imate li slikovnice u svome okruženju, sobi, boravku, kući?“

„Koja vam je najdraža?“

„Volete li u vrtiću kada vam tete čitaju?“

Poslije uvodnih pitanja pročitala se slikovnica „Kad video igrice preuzmu kontrolu“ (J. Moore-Mallinos) spikerskim čitanjem.

Nakon pročitano, djeci su postavljena pitanja:

„Kako vam se svidjela priča?“

„Što vam se posebno svidjelo?“

„Čitaju li vam roditelji ovako?“

Sljedeće čitanje iste slikovnice bilo je dijaloško čitanje. Djeci su tijekom čitanja postavljena pitanja:

„Što su video igre?“

„Tko je Zlatko Novak?“

„Je li dobro stalno igrati igrice i zašto?“

„Što mislite, je li bolje provoditi vrijeme vani ili igrati igrice?“

„Što se može dogoditi od previše igranja kompjuterskih igrica?“

Zadnje čitanje ove slikovnice bilo je čitanje s predviđanjem i djeci su tijekom čitanja postavljena pitanja:

„Ovdje je mrak. Što se događa?“

„O čemu će Zlatko najviše razmišljati?“

„Kakav će poklon dobiti Zlatko?“

„Hoće li on pisati zadaću i izlaziti iz kuće?“

„Što će se dogoditi sa Zlatkom nakon nekog vremena?“

„Je li sve u priči bilo stvarno? Kako će priča završiti?“

Drugi tjedan se čitala slikovnica „Ribar i njegova žena“ (braća Grimm). Nakon spikerskog čitanja, djeci su postavljena pitanja:

„Kakva vam je ova priča?“

„Što vam se svidjelo? Koji događaj?“

Dva dana poslije, djeci je ista slikovnica pročitana dijaloškim čitanjem u kojem su sudjelovala te odgovarala na pitanja:

„Tko je ribar?“

„Što mislite, što voli raditi ribarova žena?“

„Ispunjavaju li zlatne ribice želje? Kakve?“

„Kako se ribarova žena ponašala? Je li imala previše želja?“

„Bi li ribar volio biti bogat ili mu je dovoljna njegova koliba?“

Posljednje čitanje ove priče bilo je čitanje s predviđanjem. Postavljena su pitanja:

„Što će ribar upecati?“

„Kakvu će želju ribar imati?“

„Što će ribaru reći njegova žena?“

„Hoće li ribar poslušati ženu? Zašto?“

„Hoće li ona biti ikada zadovoljna?“

„Što će se na kraju dogoditi s palačom?“

Tijekom provođenja istraživanja djeci se čitala suvremena slikovnica o Mrljeku i Prljeku: „Priča o prljavim rukama“ (J. Pervan).

Pitanja koja su postavljena nakon prvog upoznavanja s tekстом bila su:

„Sviđa li vam se priča o Mrljeku i Prljeku?“

„Kakve su to bakterije? Što nam mogu učiniti?“

Uključivanjem djece u čitanje, drugi puta, postavljena su pitanja:

„Što Mrljek i Prljek vole raditi?“

„Što su to-bakterije? Kako nastaju?“

„Što trebamo raditi s prljavim rukama?“

„Kada bismo ih trebali prati?“

„Možemo li postati bolesni ako ne peremo ruke? Koje sve bolesti bi nas mogle uhvatiti? Nabrojite.“

Treće čitanje bilo je čitanje u kojem su djeca već bila dobro upoznata s tekстом te su u tijeku čitanja postavljena pitanja:

„Kada Mrljek i Prljek imaju rođendan?“

„Kako se zove djevojčica u priči?“

„Što djevojčica neće htjeti?“

„Hoće li ju prijatelji htjeti primiti za ruku? Zašto?“

„Što će se Nori dogoditi na kraju?“

„Kako će priča završiti?“

Završno, nakon što su pročitane sve tri slikovnice su postavljena pitanja:

„Koja vam je priča (nabrojati) bila najdraža? Zašto?“

„Koji vam se način čitanja najviše svidio? Zašto?“

5.3. Cilj i problemi istraživanja

Cilj istraživanja je bio ispitati ulogu slikovnice u jezičnom razvoju djece rane i predškolske dobi.

Problemi istraživanja:

1. ispitati mišljenja djece vrtićke dobi o pripremljenim pričama
2. ispitati jezičnu raznolikost djece vrtićke dobi
3. ispitati utjecaj priča na govornu produkciju djece vrtićke dobi

5.4. Rezultati istraživanja

U ovom će se dijelu rada prikazati rezultati provedenog istraživanja, odnosno uloga slikovnice u jezičnom razvoju. Rezultati su dobiveni u mlađoj vrtićkoj skupini u kojoj se istraživanje provelo.

Prvi je problem istraživanja bio ispitati mišljenja djece vrtićke dobi o pripremljenim slikovnicama. Djeci se postavilo pitanje koja im je slikovnica bila najdraža i zašto.

Ovo su dobiveni odgovori:

„Meni je najdraža o igricama jer su tamo bili vampiri.“

„O dječaku koji je postao deda.“

„O Mrljeku i Prljeku, zato jer je smiješna i zabavna.“

„O dječaku koji je ostario za kompjuterom.“

„O bakterijama Mrljeku i Prljeku jer je bila smiješna.“

„Priča u kojoj dječak stalno igra igrice.“

„Gdje dječak Zlatko igra igrice.“

Više od polovice djece u skupini odgovorilo je kako im se najviše sviđjela slikovnica „Kad video igrice preuzmu kontrolu“. Djeca su odabrala navedenu slikovnicu zbog maštovito osmišljenih ilustracija i priče o igricama, vjerojatno jer su i sama djeca upoznata s video igricama i u današnjem vremenu to im nije nikakva nepoznanica.

Drugi problem bio je ispitati jezičnu raznolikost djece vrtićke dobi. Prema odgovorima djece poslije svakog čitanja slikovnice, dobio se broj od 1938 riječi, od toga 354 različitih, koje su djeca izgovorila u 389 rečenica.

Podijelivši broj riječi s brojem rečenica će se dobiti rezultat na pitanje „Koliko je prosječno riječi dijete izgovorilo u jednoj rečenici?“

$$\frac{1938}{389} = 4,98$$

Rezultati prikazuju kako je dijete prosječno izgovorilo 4,89 riječi u rečenici, što se može zaokružiti na 5 riječi. To je u skladu s dobi djeteta jer dijete treba u rečenici imati onoliko riječi koliko ima godina (+/- jedna riječ), a u ovom slučaju istraživanje je provedeno na trogodišnjacima i četverogodišnjacima.

Treći je problem istraživanja bio ispitati utjecaj priča na govornu produkciju djece vrtićke dobi. To se prikazuje riječima koje su djeca prilikom istraživanja najčešće spomenula u svojim odgovorima. U tablicama su napisane riječi i broj ponavljanja u odgovorima djece u sveukupnom istraživanju svih triju slikovnica koje su pročitane.

Tablica 1. Rezultati broja ponavljanja imenica u odgovorima djece

Imenice	Broj ponavljanja
igrice	21
ribar	19
priča	18
ruke	18
žena	13

Tablica 2. Rezultati broja ponavljanja glagola u odgovorima djece

Glagoli	Broj ponavljanja
bude	17
igrati	16
neće	16
biti	15
hoće	10

Tablica 3. Rezultati broja ponavljanja veznika u odgovorima djece

Veznici	Broj ponavljanja
i	43
ne	28
li	26

Tablica 4. Rezultati broja ponavljanja priloga u odgovorima djece

Prilozi	Broj ponavljanja
kada	19
puno	13
kako	12
vani	10

Tablica 5. Rezultati broja ponavljanja prijedloga u odgovorima djece

Prijedlozi	Broj ponavljanja
u	19
o	16
na	10

Iz dobivenih rezultata može se pročitati da su djeca najčešće koristila veznike i imenice u svojim rečenicama. Djeca u četvrtoj godini povećavaju dužinu rečenice korištenjem veznika, a koriste i sve više imenica u svakodnevnom govoru. Priče su imale učinkoviti utjecaj na govor djece jer su potaknule njihovo izražavanje.

6. ZAKLJUČAK

Preko slikovnice se dijete upoznaje sa sustavom sporazumijevanja pomoću raznih riječi (Crnković i Težak, 2002). Slikovnica prikazuje najbogatiji izvor pisanih riječi s kojima se dijete može susresti u djetinjstvu. Izaziva kod djece razne emocije i doživljava te oblikuje zanimanje djeteta za knjigu i razvija se ljubav prema čitanju. Također ima govorno - jezičnu funkciju koja služi za usvajanje i bogaćenje rječnika i razvijanje predčitačkih vještina (Martinović i Stričević, 2011).

Slikovnice prije nisu bile toliko dostupne, a u povijesti je opseg književnosti bio nestabilan i varijabilan (Hameršak, 2014). Sada postoje različite vrste slikovnica koje se dijele prema više područja i može se birati pokraj takve zastupljenosti (Crnković i Težak, 2002). Djetetu treba pružiti razne vrste slikovnica, ali je bitno da se slikovnica odabere prema kriterijima osnovanim prema interesu djece i kvaliteti.

Predčitačke vještine su preduvjet za razvoj čitanja, a dijete u interakciji s okolinom razvija govor i usvaja gramatički sustav materinskog jezika (Starč i sur., 2004). Zbog toga dijete treba ovladati procesom čitanja i shvaćati vezu između glasova i slova. Dijete uživa u pričama pa se počinje okušavati u prepričavanju priče, a ujedno uči kako se slikovnica drži u rukama i kako se okreću stranice. Odgojitelji trebaju djeci nuditi primjeren sadržaj i pomoću igre osvijestiti važnost slikovnice. Okruženje u kojem se čita igra bitnu ulogu jer je djeci najudobnije sjediti na podu u mirnom kutiću sa stvorenom ugodnom atmosferom (Petrović-Sočo, 1997). Nakon toga slijedi čitanje priče, a najutjecajnije je dijaloško u kojem djeca imaju priliku izraziti svoje mišljenje i zajedno s odraslim čitati priču.

Istraživanje koje se provelo potvrđuje kako problemska slikovnica vrlo dobro utječe na djecu jer se danima nakon čitanja pričalo o ilustraciji gdje dječak ostari pokraj računala. Problemska slikovnica je djecu potaknula na promišljanje o tehnologiji te su upotrijebljene različite vrste riječi u rečenicama. Kroz aktivnost dijaloškog čitanja djeca su odgovarala sa zanimanjem i upotrebljavala su riječi koje su prikazane u tablicama. Primijećeno je da su se najviše upotrebljavali veznici u rečenicama. Veznicima se u toj dobi djece povećava dužina rečenice.

Rezultati istraživanja prikazuju da dijete starosti od 3 do 4 godine ima prosječno 5 riječi u rečenici. To je u skladu s dobi djece jer dijete treba imati u rečenici onoliko riječi koliko ima

godina (+/- jedna riječ). Tim istraživanjem se propitivala uloga slikovnice u jezičnom razvoju djece, ali su aktivnosti zahtijevale uključivanje i ostalih područja u razvoju djeteta, na primjer socio - emocionalni razvoj gdje je dijete trebalo izraziti svoje osjećaje i vlastite misli o pročitanoj.

Djeca su aktivno i zainteresirano sudjelovala te su dobila osjećaj važnosti i pripadanja u procesu u kojem su bili glavni sudionici. Može se zaključiti kako slikovnica ima pozitivne učinke u jezičnome razvoju djece.

LITERATURA

1. Andrešić, D., Benc Štuka, N., Gugo Crevar, N. (2010). *Kako dijete govori?*, Zagreb: Planet Zoe
2. Batarelo Kokić, I. (2015). *Nove razine interaktivnosti dječjih slikovnica*. Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu, Vol. 64, br. 3, str. 378.-393.
3. Brajša - Žganec, A. (2018). Povezanost poremećaja izgovora sa samopoimanjem djece predškolske i prvog razreda osnovnoškolske dobi. *Logopedija*, Vol. 8, br. 2, str. 45.-48.
4. Centner, S. (2007). *Kako zavoljeti knjigu i čitanje*. Đakovo: Tempo d.o.o.
5. Crnković, M., Težak D. (2002). *Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine*. Zagreb: Znanje
6. Čudina - Obradović, M. (2002). *Čitanje prije škole: Priručnik za roditelje i odgojitelje*. Zagreb: Školska knjiga
7. Čudina - Obradović, M. (2003). *Igrom do čitanja: Igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja*. Zagreb: Školska knjiga
8. Čudina - Obradović, M. (2008). *Igrom do čitanja: Igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja (5. prošireno izdanje)*. Zagreb: Školska knjiga
9. Hameršak, M. (2014). Zašto su izgubljene prve hrvatske slikovnice? Dječja književnost između knjige i igračke. *Etnološka istraživanja*, Vol. 18, br. 19, str. 57.-71.
10. Kačić, V. (2022.). Čitanje. *Varaždinski učitelj - digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, Vol. 5, br. 9, str. 3.-11.
11. Martinović, I., Stričević, I. (2011). Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. *Libellarium: časopis za istraživanja u području informacijskih znanosti*, Vol. 4, br. 1, str. 1.-25.
12. Matulka, D.I. (2008). *A picture book primer: Understanding and using picture books*. Boston, MA: Greenwood Publishing Group

13. Moomaw, S., Hieronymus, B. (2008). *Igre čitanja i pisanja: Aktivnosti za razvoj predčitalačkih vještina i početnog pisanja u predškolskoj dobi i prvom razredu*. Buševac: Ostvarenje
14. Pavličević - Franić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike: razvoj komunikacijske kompetencije u ranome razdoblju usvajanja jezika*. Zagreb: Alfa
15. Petrović -Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica: akcijsko istraživanje*. Zagreb: Alinea
16. Posilović, A., Roller - Halačev, M., Škoda, M., Čečuk, S., Gajić, V., Paravina, E., Peteh, M., Stenzel, V. (1986). *Kutić slikovnica*. Zagreb: Savez društava „Naša djeca“
17. Starc, B., Čudina - Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga
18. Šauperl, L. (2007). Čitanje djeci rane dobi. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol. 13, br. 48, str. 1.-2.
19. Vizek Vidović, V., Hrabar, D. (1999). *Čitajmo djeci za laku noć: Priručnik za odgojitelje i roditelje djece predškolske dobi*. Zagreb: UISP
20. Zalar, D., Boštjančić, M., Schlosser, V. (2008). *Slikovnica i dijete*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga

PRILOZI

Prilog 1. Suglasnost za istraživanje

IZJAVA

kojom ja, _____, roditelj/skrbnik

(ime i prezime roditelja/skrbnika)

djeteta _____, odgojno-obrazovne skupine

(ime i prezime djeteta)

_____ (naziv skupine) u vrtiću _____, u Zlataru,

(naziv vrtića)

dajem suglasnost za sudjelovanje mog djeteta/štićenika u istraživanju „Uloga slikovnice u jezičnom razvoju djece rane i predškolske dobi“ koje se provodi u suradnji Učiteljskog fakulteta u Zagrebu i dječjeg vrtića i jaslica „Zlatarsko zlato“. Svojim potpisom izražavam svoj pristanak za sudjelovanje u istraživanju i potvrđujem da sam informiran da je sudjelovanje u istraživanju mojeg djeteta dobrovoljno, da ima pravo odustati u bilo kojem trenutku, da su istraživači obvezni pridržavati se Etičkog kodeksa i da su dužni zaštititi tajnost podataka.

Datum i mjesto

Potpis roditelja/skrbnika

Prilog 2. Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)